

TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG TP.HCM
KHOA TÀI CHÍNH

Chủ biên
PGS.TS. ĐẶNG VĂN DÂN

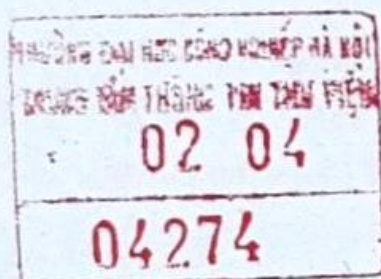
GIÁO TRÌNH THUẾ

NHÀ XUẤT BẢN TÀI CHÍNH

TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGÂN HÀNG TP. HỒ CHÍ MINH
KHOA TÀI CHÍNH

Chủ biên
PGS.TS ĐẶNG VĂN DÂN

GIÁO TRÌNH

THUẾ

NHÀ XUẤT BẢN TÀI CHÍNH

LỜI MỞ ĐẦU

Trong bối cảnh kinh tế thị trường, với sự thay đổi cách thức can thiệp của Nhà nước vào hoạt động kinh tế, thuế nắm giữ một vai trò cực kỳ quan trọng đối với sự phát triển của quốc gia. Thuế tác động mạnh mẽ và sâu rộng đến đời sống người dân trong xã hội, đến hoạt động sản xuất, đầu tư của doanh nghiệp và đến nguồn thu, chính sách của nhà nước. Vấn đề liên quan đến thuế gần như đã len lỏi và phủ khắp mọi ngóc ngách trong xã hội ngày nay, cũng không quá khi nói thuế chính là nhân tố cấu thành nên một phần của cuộc sống. Chính vì điều này mà có thể nói việc tìm hiểu, nghiên cứu để có được những kiến thức hữu ích liên quan đến thuế là điều rất cần thiết đối với các chủ thể trong bối cảnh kinh tế xã hội hiện nay. Với ý nghĩa quan trọng như vậy, không khó để hiểu vì sao nội dung nghiên cứu về thuế đã trở thành một môn học nền tảng hiện diện ở rất nhiều trường học có sinh viên chuyên ngành chuyên sâu liên quan đến thuế nói riêng và sinh viên khối ngành kinh tế nói chung. Qua công tác giảng dạy và nghiên cứu, nhóm tác giả nhận thấy một nhu cầu thiết thực của độc giả là cần một giáo trình về thuế đảm bảo được trang bị cơ sở lý luận chi tiết, bao quát, đầy đủ và đồng thời cũng cập nhật những quy định mới nhất để có thể phục vụ tốt cho mục đích học tập, nghiên cứu và công tác. Từ đó, trên cơ sở tham khảo những tài liệu tiên tiến của nước ngoài, kế thừa chọn lọc những tài liệu trong nước, cùng với việc áp dụng đưa vào những nội dung trong các văn bản Luật, Nghị định, Thông tư mới nhất được Nhà nước ban hành, nhóm tác giả của trường Đại học Ngân hàng Tp. Hồ Chí Minh đã biên soạn quyển giáo trình Thuế để qua đó giúp đáp ứng nhu cầu của độc giả trong và ngoài trường.

Trong bối cảnh hiện nay không có quyển giáo trình Thuế của Trường Đại học Ngân hàng TP.HCM đang được sử dụng. Đồng thời quyển giáo trình ở các trường khác hầu hết chưa có cập nhật những văn bản pháp luật thay đổi hàng loạt trong thời gian qua liên quan đến các sắc thuế hiện hành tại Việt Nam. Vì vậy, quyển giáo trình này là cần thiết làm tài liệu học tập cho sinh viên và các nhà nghiên cứu... Quyển giáo trình Thuế có cấu trúc gồm 10 chương với nội dung chính và phần câu hỏi ôn tập ở cuối mỗi chương:

- Chương 1: Tổng quan về thuế
- Chương 2: Thuế xuất khẩu, thuế nhập khẩu
- Chương 3: Thuế tiêu thụ đặc biệt
- Chương 4: Thuế giá trị gia tăng
- Chương 5: Thuế thu nhập doanh nghiệp
- Chương 6: Thuế thu nhập cá nhân
- Chương 7: Thuế sử dụng đất nông nghiệp
- Chương 8: Thuế sử dụng đất phi nông nghiệp
- Chương 9: Thuế bảo vệ môi trường
- Chương 10: Thuế tài nguyên

Quyển giáo trình Thuế do **PGS. TS Đặng Văn Dân** làm chủ biên và viết chương 1, 3, 5, 7, 8, 9, 10 và phụ lục phí, lệ phí; ThS. Đào Mai viết chương 2; ThS. Lê Mạnh Hưng viết chương 4; ThS. Nguyễn Đăng Hải Yến viết chương 6; ThS. Nguyễn Đoàn Châu Trinh tham gia biên tập.

Hy vọng rằng, từ những trang sách được nhóm tác giả chăm chút này, độc giả có thể tìm được những gì hữu ích mà mình cần và qua đó, hỗ trợ thiết thực cho công tác học tập, nghiên cứu và thực tiễn làm việc của mình. Nếu được như vậy thì đó chính là niềm vui có ý nghĩa nhất mà nhóm tác giả có được. Và cuối cùng, mặc dù đã rất cố gắng, song nhóm tác giả biết rằng quyển sách khó tránh khỏi những sai sót. Trong nỗ lực để quyển sách ngày một hoàn thiện hơn, nhóm tác giả rất mong nhận được những đóng góp quý báu của độc giả qua địa chỉ dandv1978@yahoo.com.

Xin được tri ân sâu sắc sự quan tâm mà độc giả dành cho quyển sách!

Tp. Hồ Chí Minh, ngày 27 tháng 09 năm 2018

PGS.TS. Đặng Văn Dân

MỤC LỤC

LỜI MỞ ĐẦU	5
MỤC LỤC	7
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN VỀ THUẾ	17
1.1. NGUỒN GỐC HÌNH THÀNH VÀ LỊCH SỬ PHÁT TRIỂN HỆ THỐNG THUẾ CỦA THẾ GIỚI VÀ VIỆT NAM.....	17
1.1.1. Thuế dưới thời phong kiến.....	18
1.1.2. Thuế dưới thời Pháp thuộc.....	20
1.1.3. Thuế thời kỳ sau Cách mạng tháng Tám năm 1945 đến năm 1975	21
1.1.4. Thuế giai đoạn từ năm 1975 đến nay	22
1.2. BẢN CHẤT, CHỨC NĂNG, VAI TRÒ VÀ ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN CỦA THUẾ.....	23
1.2.1. Bản chất và khái niệm thuế.....	23
1.2.2. Chức năng của thuế	25
1.2.2.1. Chức năng phân phối và phân phối lại.....	25
1.2.2.2. Điều tiết vĩ mô nền kinh tế.....	26
1.2.3. Vai trò của thuế trong nền kinh tế	27
1.2.3.1. Thuế là công cụ chủ yếu huy động nguồn thu cho ngân sách Nhà nước	27
1.2.3.2. Thuế là công cụ quản lý và điều hành kinh tế vĩ mô.....	28
1.2.3.3. Thuế là công cụ đóng góp vào quá trình điều hòa thu nhập, thực hiện công bằng xã hội.....	29
1.2.4. Đặc trưng cơ bản của thuế	29
1.3. PHÂN LOẠI THUẾ	30
1.3.1. Theo đối tượng chịu thuế	30
1.3.2. Theo phương thức đánh thuế.....	31

1.3.3. Theo phạm vi thẩm quyền về thuế	33
1.4. NGUYÊN TẮC XÂY DỰNG HỆ THỐNG THUẾ.....	33
1.4.1. Nguyên tắc công bằng.....	34
1.4.2. Nguyên tắc hiệu quả	35
1.4.3. Nguyên tắc cân bằng lợi ích	36
1.4.4. Một số nguyên tắc khác.....	37
1.5. CÁC YẾU TỐ CƠ BẢN CẤU THÀNH SẮC THUẾ	39
1.5.1. Tên gọi của thuế	39
1.5.2. Đối tượng chịu thuế	39
1.5.3. Đối tượng không chịu thuế.....	40
1.5.4. Người nộp thuế.....	40
1.5.5. Cơ sở tính thuế	40
1.5.6. Thuế suất	41
1.5.7. Miễn thuế, giảm thuế.....	43
1.6. TỔ CHỨC CƠ QUAN QUẢN LÝ THUẾ.....	44
1.7. HỆ THỐNG THUẾ VIỆT NAM.....	46
1.8. QUẢN LÝ THUẾ TẠI VIỆT NAM	48
1.8.1. Khái niệm và đặc điểm cơ bản của quản lý thuế	48
1.8.2. Nội dung cơ bản của quản lý thuế ở Việt Nam.....	49
1.8.2.1. Đăng ký thuế.....	49
1.8.2.2. kê khai và nộp thuế	50
1.8.2.3. Hoàn thuế	50
1.8.2.4. Quản lý thu nợ thuế.....	50
1.8.2.5. Kiểm tra, thanh tra thuế.....	51
1.8.2.6. Giải quyết tranh chấp về thuế	51
1.8.3. Hệ thống pháp luật hiện hành quy định việc quản lý thuế ở Việt Nam	52

1.9. THUẾ VIỆT NAM TRONG BỐI CẢNH HỘI NHẬP QUỐC TẾ	53
1.9.1. Tác động của xu thế hội nhập đến nguồn thu thuế	53
1.9.2. Các cam kết thuế trong hội nhập của Việt Nam	55
1.9.3. Hướng chuyển biến thuế của Việt Nam trong hội nhập	56
CÂU HỎI	58
TÀI LIỆU THAM KHẢO	59
CHƯƠNG 2: THUẾ XUẤT KHẨU, THUẾ NHẬP KHẨU	61
2.1. NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ THUẾ XUẤT KHẨU, THUẾ NHẬP KHẨU	61
2.1.1. Khái niệm thuế xuất khẩu, thuế nhập khẩu	61
2.1.2. Đặc điểm của thuế xuất khẩu, thuế nhập khẩu	62
2.1.3. Vai trò của thuế xuất khẩu, thuế nhập khẩu	63
2.2. THUẾ XUẤT KHẨU, THUẾ NHẬP KHẨU TẠI VIỆT NAM	65
2.2.1. Đối tượng chịu thuế	66
2.2.2. Đối tượng không chịu thuế	68
2.2.3. Đối tượng được miễn thuế	68
2.2.4. Đối tượng nộp thuế	74
2.2.5. Căn cứ và phương pháp tính thuế	75
2.2.5.1. Căn cứ tính thuế	75
2.2.5.2. Phương pháp tính thuế	81
2.2.6. Thực hành tính thuế một số trường hợp cá biệt	85
2.2.6.1. Tài sản cố định nhập khẩu do thuê từ nước ngoài	85
2.2.6.2. Tài sản xuất khẩu để đem ra nước ngoài sửa chữa	86
2.2.6.3. Thuê tài sản từ nước ngoài, hoặc đem tài sản ra nước sửa chữa	87
2.2.7. Thuế nhập khẩu bổ sung	87
2.2.8. Khai thuế, tính thuế và nộp thuế	90

5.2.2. Đối tượng nộp thuế	176
5.2.3. Căn cứ và phương pháp tính thuế	177
5.2.3.1. Thu nhập chịu thuế	179
5.2.3.2. Thu nhập được miễn thuế	199
5.2.3.3. Các khoản lỗ được kết chuyển theo quy định	202
5.2.3.4. Phân trích lập quỹ khoa học và công nghệ	203
5.2.3.5. Thuế suất	207
5.2.4. Ưu đãi thuế	208
5.2.4.1. Nguyên tắc ưu đãi	208
5.2.4.2. Ưu đãi về thuế suất	213
5.2.4.3. Ưu đãi về thời gian miễn thuế, giảm thuế	217
5.2.4.4. Các trường hợp giảm thuế khác	218
5.2.5. Kê khai, nộp thuế và quyết toán thuế	218
5.2.5.1. Kê khai thuế	218
5.2.5.2. Nộp thuế	221
5.2.5.3. Quyết toán thuế	222
5.2.6. Thuế thu nhập doanh nghiệp đối với thu nhập từ chuyển nhượng vốn, chuyển nhượng chứng khoán	224
5.2.6.1. Thu nhập thuộc diện chịu thuế	224
5.2.6.2. Căn cứ tính thuế	225
5.2.6.3. Kê khai, nộp thuế	228
5.2.7. Thuế thu nhập doanh nghiệp đối với thu nhập từ chuyển nhượng bất động sản	229
5.2.7.1. Thu nhập thuộc diện chịu thuế	229
5.2.7.2. Căn cứ tính thuế	229
5.2.7.3. Kê khai, nộp thuế	234
5.3. CẢI CÁCH THUẾ THU NHẬP DOANH NGHIỆP TẠI VIỆT NAM	235

CÂU HỎI.....	237
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	238
CHƯƠNG 6: THUẾ THU NHẬP CÁ NHÂN.....	240
6.1. NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ THUẾ THU NHẬP CÁ NHÂN.....	240
6.1.1. Khái niệm thuế thu nhập cá nhân	240
6.1.2. Đặc điểm thuế thu nhập cá nhân	242
6.1.3. Vai trò thuế thu nhập cá nhân	243
6.2. THUẾ THU NHẬP CÁ NHÂN TẠI VIỆT NAM.....	244
6.2.1. Đối tượng chịu thuế	245
6.2.2. Đối tượng nộp thuế	246
6.2.3. Căn cứ và phương pháp tính thuế.....	248
6.2.3.1. Căn cứ và phương pháp tính thuế đối với cá nhân cư trú.....	248
6.2.3.2. Căn cứ và phương pháp tính thuế đối với cá nhân không cư trú.....	261
6.2.4. Thu nhập miễn thuế.....	265
6.2.5. Giảm thuế	267
6.2.6. Đăng ký, kê khai, nộp, quyết toán thuế thu nhập cá nhân	268
6.2.6.1. Đăng ký thuế.....	268
6.2.6.2. Kê khai và nộp thuế	270
6.2.6.3. Quyết toán thuế	270
6.3. CẢI CÁCH THUẾ THU NHẬP CÁ NHÂN TẠI VIỆT NAM	271
CÂU HỎI.....	273
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	274
PHỤ LỤC: THUẾ THU NHẬP CÁ NHÂN Ở MỘT SỐ QUỐC GIA TRÊN THẾ GIỚI.....	276

CHƯƠNG 7: THUẾ SỬ DỤNG ĐẤT NÔNG NGHIỆP	286
7.1. NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ THUẾ SỬ DỤNG ĐẤT NÔNG NGHIỆP	286
7.1.1. Khái niệm thuế sử dụng đất nông nghiệp	286
7.1.2. Đặc điểm thuế sử dụng đất nông nghiệp	287
7.1.3. Vai trò thuế sử dụng đất nông nghiệp	288
7.2. THUẾ SỬ DỤNG ĐẤT NÔNG NGHIỆP TẠI VIỆT NAM	289
7.2.1. Đối tượng chịu thuế	289
7.2.2. Đối tượng không chịu thuế	290
7.2.3. Đối tượng nộp thuế	291
7.2.4. Căn cứ và phương pháp tính thuế	291
7.2.4.1. Diện tích tính thuế	292
7.2.4.2. Hạng đất	292
7.2.4.3. Định suất thuế	293
7.2.4.4. Giá thóc bình quân	294
7.2.5. Miễn thuế	294
7.3. CẢI CÁCH THUẾ SỬ DỤNG ĐẤT NÔNG NGHIỆP TẠI VIỆT NAM	295
CÂU HỎI	297
TÀI LIỆU THAM KHẢO	297
CHƯƠNG 8: THUẾ SỬ DỤNG ĐẤT PHI NÔNG NGHIỆP	299
8.1. NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ THUẾ SỬ DỤNG ĐẤT PHI NÔNG NGHIỆP	299
8.1.1. Khái niệm thuế sử dụng đất phi nông nghiệp	299
8.1.2. Đặc điểm thuế sử dụng đất phi nông nghiệp	300
8.1.3. Vai trò thuế sử dụng đất phi nông nghiệp	300
8.2. THUẾ SỬ DỤNG ĐẤT PHI NÔNG NGHIỆP TẠI VIỆT NAM	301

8.2.1. Đối tượng chịu thuế	302
8.2.2. Đối tượng không chịu thuế.....	303
8.2.3. Đối tượng nộp thuế	305
8.2.4. Căn cứ và phương pháp tính thuế.....	307
8.2.4.1. Diện tích đất tính thuế.....	307
8.2.4.2. Giá đất tính thuế.....	312
8.2.4.3. Thuế suất.....	312
8.2.4.4. Nguyên tắc tính thuế	313
8.2.5. Miễn thuế, giảm thuế	321
8.2.5.1. Nguyên tắc miễn, giảm thuế	321
8.2.5.2. Miễn thuế	322
8.2.5.3. Giảm thuế.....	323
8.3. CẢI CÁCH THUẾ SỬ DỤNG ĐẤT PHI NÔNG	
NGHIỆP TẠI VIỆT NAM	324
CÂU HỎI.....	325
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	326
CHƯƠNG 9: THUẾ BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG.....	327
9.1. NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ THUẾ BẢO VỆ MÔI	
TRƯỜNG	327
9.1.1. Khái niệm thuế bảo vệ môi trường.....	327
9.1.2. Đặc điểm thuế bảo vệ môi trường	327
9.1.3. Vai trò thuế bảo vệ môi trường	328
9.2. THUẾ BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG TẠI VIỆT NAM	328
9.2.1. Đối tượng chịu thuế	329
9.2.2. Đối tượng không chịu thuế.....	330
9.2.3. Đối tượng nộp thuế	332
9.2.4. Căn cứ và phương pháp tính thuế.....	332
9.2.4.1. Số lượng hàng hóa tính thuế	333

9.2.4.2. Thuế suất.....	334
9.2.4.3. Thời điểm tính thuế.....	335
9.2.5. Hoàn thuế.....	336
9.3. CẢI CÁCH THUẾ BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG TẠI VIỆT NAM	337
CÂU HỎI.....	339
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	340
CHƯƠNG 10: THUẾ TÀI NGUYÊN.....	341
10.1. NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ THUẾ TÀI NGUYÊN.....	341
10.1.1. Khái niệm thuế tài nguyên	341
10.1.2. Đặc điểm thuế tài nguyên.....	341
10.1.3. Vai trò thuế tài nguyên.....	342
10.2. THUẾ TÀI NGUYÊN TẠI VIỆT NAM.....	342
10.2.1. Đối tượng chịu thuế	343
10.2.2. Đối tượng nộp thuế	343
10.2.3. Căn cứ và phương pháp tính thuế.....	345
10.2.3.1. Sản lượng tài nguyên tính thuế	345
10.2.3.2. Giá tính thuế tài nguyên	349
10.2.3.3. Thuế suất thuế tài nguyên	353
10.2.4. Miễn thuế, giảm thuế.....	357
10.2.4.1. Miễn thuế	357
10.2.4.2. Giảm thuế.....	358
10.3. CẢI CÁCH THUẾ TÀI NGUYÊN TẠI VIỆT NAM.....	358
CÂU HỎI.....	360
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	360
PHỤ LỤC: PHÍ, LỆ PHÍ	361